

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

Apostolos & eos qui ex iudeis crediderunt intellige.

Cap. 7.

*Quod verò germen fixis radicibus alto
Hæserit, haud illud tempestas vlla reuellet,
Sed sanctum Deo erit sarium tectumque Tonanti.*

*1 Sex denis pius Osiades regnaverat annis.
Cum moriens sceptrum nato transmisit habendum
Degeneri, neque per vestigia patris ituro:
Hunc bello nuper victum repetebat adaucto
Milite rex Syriae Rasis pinguisque Damasci,
Cui se Romelides socialiæque arma Phaceas
Iunxerat, Effraidas ducens in bella phalanges:
Nequicquam patrios fallacia numina diuos
Iurati ferro Solymos excindere muros.*

*2 Nuntius interea subitis terroribus urbem
Implet, & antiquum duplicatis viribus hostem
Aduentare refert, rectaque ad mœnia ferri.
Extemplo turbati animi, concussaque vulgi
Pectora terror agit, mussat rex ipse, patresque:
Non secus ac magno in luco si fortè sonorus
Incubuit Boreas, suprema cacumina nutant,
Et tremula frondes stridente mouentur ab aura.
Ergo illi inter se summis de rebus agebant.*

*3 At Deus Amosiden ad se vocat: egredere (inquit)
Tūque puerque tuus de tot modo prolibus vnus
Qui superest, regi que actūtum occurre pauenti:
Ad fullonis agrum, quā se vicina coarctat
Piscina, & rapidas vomit arcta canalibus undas.*

*4 Atque hæc pauca refer: lacrymosis parce querelis,
Siste metum, neque te torris perterreat ardens
Iste, minans bisida dirum face luridus ignem.
Siste metum: nam mox tennes soluetur in auras
Innocuus, sensimque senescens flamma peribit.*

*Nam quod Romelia natrus genitore Phaceas,
Effraideque tribus, Rasisque, Syraque, cohortes
5 Consilium contra me teque iniere nefandum,
Talia iactantes: 6 Nunc tempus poscit, eamus
O socij, somnoque grauem inuadamus Iudam,
Hæc dudum manibus deuota est victima nostris,
Pellamus regno, sacra euertamus auita,
Iamque deus regnum & templum simul occupet alter,
Rex bonus & fortis, forti Tabæle creatus.*

7 Irritum ego (dicit Deus ipse) & inutile reddam.

*8 Illa etiā (quod tu minimè nunc rere) Damascus,
Illa caput Syriae & mater turrata beata,*

F 4

Et

Cap. 7.

1 Et factum est in diebus Achaz filij Ioathan filij Ozia regis Iuda, ascendit Rasin rex Syriae, & Phacea filius Romeliae, rex Israel in Ierusalem ad proeliandum contra eam, & non potuerunt debellare eam.

2 Et nuntiauerunt domui David dicentes: Cōsensit Syria cū Effraim: & commotum est cor eius, & cor populi illius, sicut mouentur ligna sylvanti à facie venti.

3 Et dixit Dominus ad Esaiam: Egredere in occursum Achaz tu & qui derelictus est Isabus filius tuus ad extremum aquæ ductus piscinae superioris in via agri fullonis.

4 Et dices ad eum: Vide ut fileas, noli timere, & cor tuum non formidet à duabus caudis titionum fumigantium istorum in ira furoris Rasin, & Syriae, & filij Romeliae:

5 Eo quod consilium inierit Syria contra te pessimum, & filius Romeliae dicentes:

6 Ascendamus ad Iudam, & suscitemus eum, & euellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio eius filium Tabeel.

7 Hæc dicit Dominus: Non stabit & non erit istud:

8 Sed caput Syriae Damascus, & caput Damasci Rasin, adhuc sexaginta & quinque anni, & desinet Effraim esse populus:

Egregia & prorsus poetica comparatio.

Tropologiam huius loci pete à diui Hieronymi & aliorum commentariis.

Hæreticorum consilia. Chronologia huius explanationem repete à commentariis D. Hieronymi.

Et bonus hic Rasir princeps rectorque Damasci,

9 Et dux Effraidum Samaritarumque Phaceas:

Et Samaritae ipsi caelo terrisque minantes,

Vix (nec vana fides) tria lustra decemque videbunt

Incolumes, ab eo quo nunc haec scribimus anno.

Credite promissis Domini, si vestra manere

Regna, simul vestros cordi est seruare nepotes.

10 His marmor vates mouisset, & aenea corda:

Sed super haec, Deus ipse Deus dignatur Achamum

Affari Osiaden: 11 Et ut hac fidentiùs (inquit)

Credas, teque fidemque tuam non pignore nullo

Astringas, age quid possim prestare velimque,

Quando ita vis, tandem signo experiri petito:

Seu caelo postcas dabitur, seu vis magis orco.

12 Nec me signa mouent tua (rettulit ille) nec vlla

Signa petam, nec quid possis tentare velis-ve

Nunc vacat, ambigui ut iacta est, eat alea fati.

13 Mouit magnanimum regis vox impia vatem:

Ergo (ait) ad populum versus notosque tribules:

Non satis O magni domus inclyta Dauidis, olim

Legatos magni fuerat violasse Tonantis,

Ni praesentem ipsum, & per se coramque monentem

Importuni homines, caelo terrisque molesti

Adiiceretis adhuc & mente refellere & ore?

14 Sed tamen inuitis signum memorabile vobis

Ipsè dabit, caelo & terris memorabile signum.

Ecce diem celeres saeculis urgentibus hora

Voluent optatum, quo Virgo intacta sine vlllo

Semine, plena Deo, nec tactus passa viriles,

Concipiet, parietque marem matura puellum,

Quem tu Diua parens (nam tecum semper in arctis

Rebus erit) proprio Emmanuelem nomine dices.

Non illi aërium corpus per viscera matris

Casto fluet, velut acta fluit syphonibus vnda:

Sed verum ex puro genitricis sanguine corpus

Accipiet, sese humana vestire figura

Virgineosque implere sinus dignatus, & artus

Confluere in paruos, qui dextra concutit orbem.

15 Ille fauos mellis, lac ille, & molle butyrum

Paruus edet, sed melle tamen mollique butyro

Cum factus vescetur homo, ne quaeso priorem

Naturam sublimem illam nullique Deorum,

Nulli hominum notam, quae nec falsi aquoris vnda,

Nec

9 Et caput Effraim
Samaria, & caput Sa-
marie filius Romelie.
Si non crediderint,
non permanebitis.

10 Et adiecit Domi-
nus loqui ad Acham
dicens:

11 Pete tibi signum
à Domino Deo tuo
in profundum infer-
ni, siue in excelsum
supra.

12 Et dixit Achaz,
Non petam & non
tentabo Dominum.

13 Et dixit: Audite
ergo domus Dauid.
Nunquid parum vo-
bis est molestos esse
hominibus, quia mole-
sti estis & Deo meo?

14 Propterea dabit
Dominus ipse vobis
signum. Ecce virgo
concipiet & pariet fi-
lium, & vocabitur no-
mè eius Emmanuel.

15 Butyrum & mel
comedet, vt sciat re-
probare malum, &
eligere bonum.

Vtrumque pe-
tinet ad typum
mortis & re-
surrectionis
minicæ: quæ
enim ascensit
ipse est qui
descendit.
Ephes. 4.

Emmanuel
id est, nobis
Deus.
Apollinaris
error qui be-
manâ Christi
naturam, &
sumptionem
quandam et
calis aut
delirabat
Theophyl.
t. Cor. 1. c. 11

Nec terra immensa spatiis erebó-ve profundo,
Nec cælo capitur, positurum credite (magnum
Quippe nefas) mansit semper semperque manebit
Aeterna æterni sapientia visque parentis.

Qua iustum iniusto, atque æquum discernet iniquo,
Olim olim Deus, ante noui noua semina mundi,
Æui expers, sorti nequaquam obnoxius ulli:

Nulla illum veteris tangent contagia furti:

Nec quam hominū generi princeps generator inuſſit,

Antiqua suberunt in eo vestigia noxæ:

Sed nostrum nascens non dedignabitur orbem

Verus Homo, verus pariter Deus, Vnus utrumque.

¹⁶ At verò, prius ille Patris quàm missus ab arce

Terris se tradat moribundo corpore septum,

Fásque nefásque bono sapiens discrimine signet,

Instituátque homines non vnquam audita monendo.

Vtraque Iudæis nimium vicina colonis

Et Syria, atque nouis malefida ^a Samaria rebus,

Ipsi etiam reges, tuus horror Iesica pubes

Funditus insolita consumpti clade peribunt.

Quóque minus dubites, fient hæc omnia, quando

^b Assyrius magno victrices agmine turmas

Bellator pauidum duce Numine vertet in hostem.

¹⁷ Aurea tum Domini tibi munere sacra redibunt

Fortunata Sion, tua si bona noscere discas,

Qualia nec patrum nec auorum prisca tuorum

Vidit ab annorum longis decursibus ætas.

Ex quo bis quina diuiso corpore regni

Secessere tribus opulenta Sebastis in arua,

Et ^c seruum serua sibi constituere tyrannum.

At tu Hebræe modum rebus seruare secundis

Nescie, subuerſes cuncta hæc, nec tempore longo

Tam florente statu rerum letabere: namque

¹⁸ Tempus erit (nec longa mora est) cum sibila vindex

Omnipotens horrenda dabit, sonus ibit in auras

Terribilis, quem clara Pharos, Nilúsque recedens

Et Ninos Assyriæ celeberrima gloria gentis

Audiet: excita venient ad classica ^d muscæ,

Et vespe populatrices, tabanisque volucres.

¹⁹ Per loca culta ruent magno stridore, cauásque

Implebunt valles, camposque petrásque niuosas.

Et scabras rupes subiectáque rupibus antra,

Arboribus plantisque lues herbiisque satisque.

G

Nec

16 Prius enim quàm
sciat puer reprobare
malum & eligere bo-
num, dere inquetur
terra quam tu dete-
ctaris à facie duorum
regum suorum,

17 Adducet Domi-
nus super te & super
domū patris tui, dies
qui non venerunt à
diebus separationis
Effraim à Iuda cum
rege Assyriorum.

18 Et erit in die illa:
Sibilabit Dominus
muscæ quæ est in ex-
tremo fluminè Aegy-
pti, & apī quæ est in
terra Assur:

19 Et venient, & re-
quiescent omnes in
torrentibus vallium,
& in cauernis petra-
rum, & in omnibus
frutetis, & in vniuer-
ſis foraminibus,

^a Samaria o-
livo Hebræis
dicta Mar-
c. 12. G. 12.
Samaria po-
ſtea ab Ae-
marmo rege
qui poſt Za-
maræ regna-
uit, Samarea
ſiue Samareū
dicta à Sama-
ri, de quo
Amarinus
mōtem eme-
rat, in quo
vrbis ſita eſt.
Ioseph. Ant.
lib. 2. cap. 7.
^b Per Assyriū.
Theglaphala-
ſarum & Sal-
manaſarū in-
teligit, qui
Raſim & Oſeā
Phacæe ſuc-
ceſſorem ex-
terminarunt.
^c Seruus hic,
Hieroboamus
eſt filius Na-
batni, Reg. 1.
cap. 10.
^d Aegyptij &
Assyrij per
veſpas hic &
muscas deſi-
gnatur, quoru
Aegyptij, duce
Pharaone Ne-
chao, regem
loſam ceci-
derūt: Assyrij
duce Nabu-
chodonofore
ſub Iechonia
Hieruſolymā
incenderunt.
Paralip. 1.
cap. 11.
Per hæc depi-
lationē intel-
ligimus, nil
forte, nil pul-
chri, nil quod
virilitatē fa-
piat, in tota
Iudææ reli-
quum ſit.

20 In die illa radet Dominus in nouacula conducta, in hisqui trans flumen sunt, in rege Assyriorum, caput & pilos pedum & barbam vniuersam.

21 Et erit in die illa: Nutriet homo vaccam bouum, & duas oues:

22 Et præ vbertate lactis comeder butyrū: Butyrū enim & mel comedet omnis qui relictus fuerit in medio terræ.

23 Et erit in die illa: Omnis locus vbi fuerint vites mille argenteis, & in spinas & in vepres erunt.

24 Cum sagieris & arcu ingrediatur illuc, vepres enim erunt & spinæ in vniuersa terra.

25 Et omnes montes qui in sarculo sarrientur, non veniet illuc terror veprium & spinarum: & erit in pacuam bouis & conculationem pecoris.

20 Nec satis exhaustum pœna Deus esse putabit, Vltro etiam Assyriis pacta mercede tyrannis, Quos ripa Euphrates vobis metuendus utraque Diuidit, ancipiti conducet acumine ferrum, Quo caput & mentum, totumque à vertice corpus Deglabret fœdè, atque ad talos depilet imos. Desertas faciet terras, desertaque rura, Rarus erit putres qui vertere vomere glebas, Qui saturare fimo, qui sulcis credere possit. Semina: squallebunt inarati sentibus agri, Et quæ nunc canis flauescunt messibus arua, Pascua erunt, herbis nullo cultore renatis, Maiori gratum pecori, gratumque minori, Si modo suppetere: abiget ferus omnia victor. Nullaque tondendis pratis armenta relinquet.

21 Felix ille nimis, cui bucula fortè superstes, Aut ouis, aut latitans sub agresti caprea culmo. Raptoris dextram felici euaserit astu.

22 Ille quidem (nam multa dabit tum gramina tellus, Nescia frumenti, multasque ignaua per annos) Pro Cerere & latis fœcundi frugibus anni, Lacte famem miseram solabitur atque butyro. Cætera turba ferus quam non deleuerit ensis, Felices sese fortunatosque putabunt, Si melle excusso foliis, aut lacte seroso Aegram inopi victu possint producere vitam.

23 Quid colles oleapingui Bacchæque virentes, Quid vineta canam multis mutata talentis Aurea nunc, sed tunc agrestibus horrida dumis, Antra futura feris? En nunc vbi vinitor vuam Colligit, aut vncti baccam sub mole trapeti Comprimit, informis quondam stabulabitur vsus. Immanis. ve leo, aut nocturnus latro latebit.

24 Ah mihi? ne quis eo nisi telo instructus & arcu Commeet, aut vepribus loca tecta peragret inermis.

25 Sed neque per tumulos, neque pingues ubere cæpos, Aut mantes celsos, aut frugiferas canualles, Vomeris vsus erit, rastri. ve grauis. ve, ligonis. Non miser omnino. cui curuis vnguibus aruum Scalpere contigerit, victumque parare diurnum, Syluestri saturans ventrem radice latrantem: Cætera deformis situs & deserta vetustas Obruet, & passim virgulta enata replebunt:

Fames & v. statio, belleni ped. seq. a.

Quæ

*Quae carpent tauri nullo custode vagantes,
Et pecudum genus omne teret domitumq; ferumque.*

Cap. 8.

*Abnuerat dictis praeberere fidelibus aures
Plebs populusq; simul patresque atque ipse tyrannus:
Cum Deus haud temere sperni sua numina passus
Me vocat, & tandem dat talia iussa vocato:
Parce senex populis mysteria sancta prophanis
Pandere, namque illos tali non dignor honore,
Quin potius fidei monumentum nobile nostra,
Magno inscribe libro, castaq; nouaq; papyro.
Fige stylum humanum, venturæque sacra docetæ
Promissis me stare meis, populoque fideli
Veloci-prædam celeri-spoliūmque daturum:*

Nam quem mox mittam, tali cognomine gaudet.

*Iamque venit: testes hæc signent scripta citati,
Zacchariãsq; Barachides, Vriãsq; sacerdos.*

Namque ego vatem ipsam accessi, quæ tẽpore partus

Maturo natum enixa est, quem iussus ab alto

Veloci-prædam celeri-spoliūmque vocavi.

Nec verò hoc illi nomen sine numine nostro

Contigit: ille prius patrem matrẽmque ciere

Quam possit puer, Assyrius ruet omnia lætæ

Mœnia palmifera victor turrata Damasci,

Et Samaritarum spolijs potietur opimis.

Atque hæc pœna manet genus Israëlẽ profectum

O vates (nec enim tibi fata arcana sibebo,

Adiecit Dominus) quod aquas Siloẽntis ab alta

Labentes leni cum murmure rupe Sionis,

Et sacram Solymam veterumque palatia regum,

Hic ubi perpetuam sedem imperiumque locaram,

Posthabuere Rasis Samaritanique Phacæ,

Diuitiis, regnisque meo siue numine partis?

Serui degeneres, æternæque secula digni

Seruire, & dominos ferre & mutare frequenter.

Pro quibus admisis Deus en Deus agmina vindex

Innumera, armataque equitum peditumque cohortes

Quas celer Euphrates quas mittit eous Orontes,

Heu nunquam frustra suspecti, denique totam

Assyriam, pompa cultūque & diuite gaza

Spectandam, sæui ductu auspicioque tyranni

Impete sædis fragas violento effundet in oras.

Ille velut torrens hybernis imbribus auctus,

Aggeribus-ve ruens effractis spumeus amnis,

G 2

Quem

Cap. 8.

1 Et dixit Dominus ad me: Sume tibi librum grandẽ, & scribe in eo stylo hominis: velociter spolia detrahe, & cito prædare.

2 Et adhibui mihi testes fideles Vriam sacerdotem, & Zachariam filium Barachiz.

3 Et accessi ad prophetissam, & concepit & peperit filium. Et dixit Dominus ad me: Voca nomẽ eius, Accelera spolia detrahe festina prædari.

4 Antequã sciat puer vocare patrem suum & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci & spolia Samaria coram rege Assyriorum.

5 Et adiecit Dominus loqui ad me dicens:

6 Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloẽ quæ vadunt cum silentio, & assumpsit magis Rasin & filium Romeliaz:

7 Propter hoc adducet Dominus super eos aquas fluminis fortes & multas, regẽ Assyriorũ & omnem gloriam eius. Et adteendet super omnes riuos eius, & super vniuersas ripas eius.

Sub hac figura rursus describitur partus virginalis.

Illo fons est à Sionis radice defluens, non iugibus aquis, sed certis horis ebulliens: Ecclesiã significat. Alter Melopotamiaz, alter Syriæ fluius: Verique regioni olim Assyrij imperarunt.